

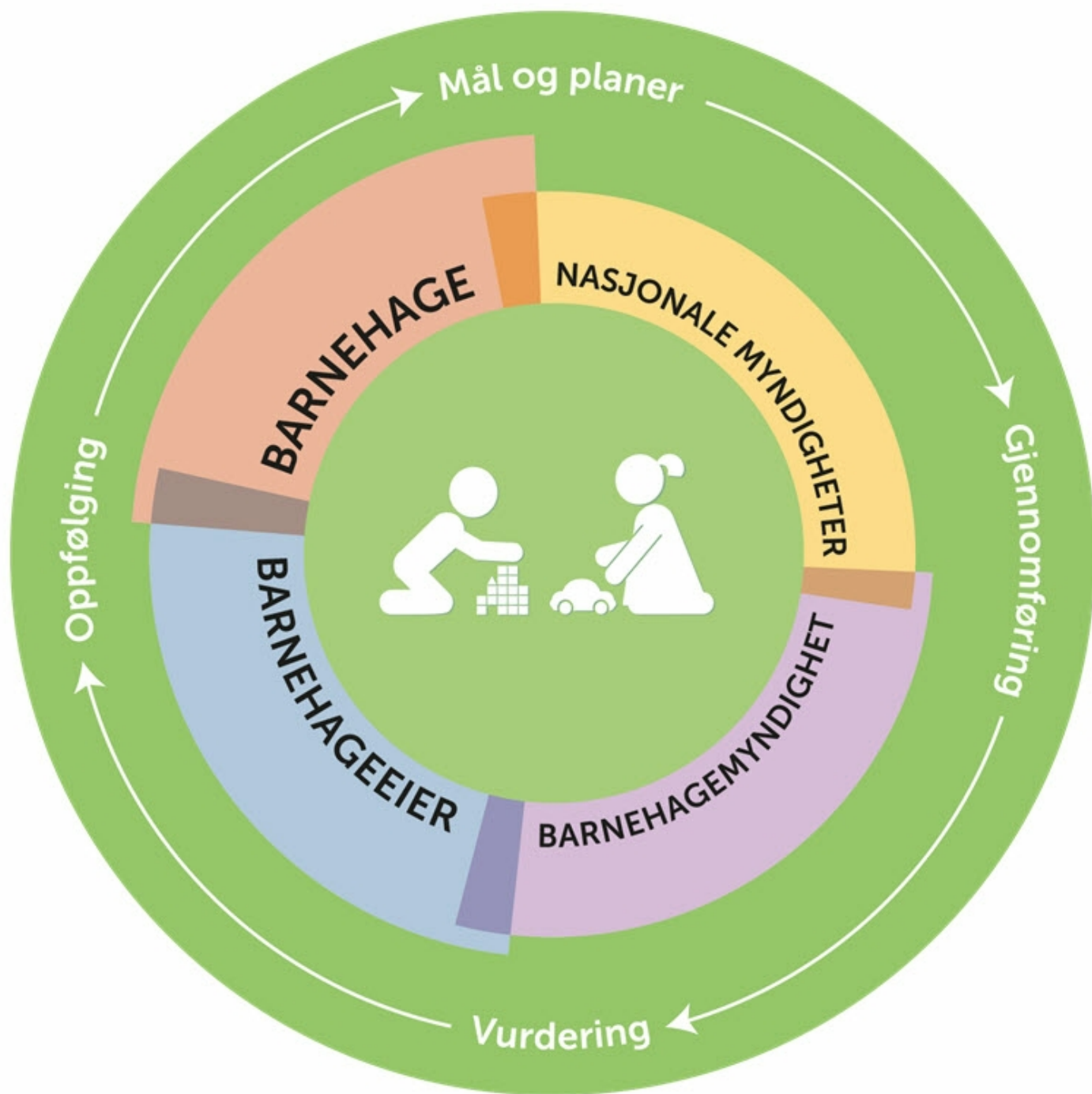
Hva er kvalitetsutvikling i barnehagen?

Kvalitetssystemet skal gi alle aktører i sektoren et godt grunnlag for å kunne vurdere og utvikle kvaliteten innenfor sine ansvarsområder.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 14.06.2017

Kvalitetssystemet skal blant annet gi

- **barnehagen** verktøy til å vurdere og reflektere over egen praksis
- **kommunen** informasjon for å vurdere hva de skal føre tilsyn med
- **nasjonale myndigheter** et kunnskapsgrunnlag for å sette mål for og utvikle tiltak på ulike områder i barnehagesektoren
- **foreldre** informasjon som grunnlag for valg av barnehage, og som grunnlag for dialog om kvaliteten i barnehagen barnet deres går i



Formål med kvalitetssystemet

Det er kvalitetsforskjeller mellom barnehagene. Målet med kvalitetssystemet er å bidra til et mer likeverdig barnehagetilbud for alle barn gjennom å gi støtte til systematisk vurdering og utvikling av kvalitet i barnehagen. Systemet skal legge til rette for at barnehager, barnehageeiere, lokale og nasjonale myndigheter har tilgang på informasjon om tilstanden i sektoren og har verktøy for kvalitetsutvikling i barnehagene. Kvalitetssystemet skal også formidle informasjon om barnehagetilbudet til foreldre og andre interesserte, samt bidra til dialog om kvalitet i barnehagene.

Aktørene i kvalitetssystemet har ulike ansvarsområder og oppgaver:

- **Nasjonale myndigheter** utformer lovverk, overordnede føringer og målsetninger
- **Kommunale myndigheter** utfører tilsyn og veiledning av regelverket
- **Barnehageeier** er juridisk ansvarlig for barnehagene den drifter og kvaliteten i barnehagene
- **Barnehagen** utøver det pedagogiske arbeidet og legger til rette for barns trivsel og utvikling, i samarbeid med foreldre/foresatte.

Mål for kvalitetsarbeidet

Barns trivsel og utvikling i barnehagen er målet for alt kvalitetsarbeid i barnehagesektoren. Dette målet er uttrykt i barnehageloven og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. I loven står det at formålet med barnehagen er som følger:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering

(Barnehagelovens formålsparagraf §1.)

Sektormålene har også betydning for prioriteringer og mål for kvalitetsarbeidet i barnehagene. Disse målene er politisk bestemt og står i statsbudsjettet:

- barnehager med høy kvalitet som fremmer trivsel, lek og læring
- et tilgjengelig barnehagetilbud for alle barn
- forutsigbare rammevilkår som medvirker til mangfold og likeverd i barnehagesektoren

(Prp. 1 S (2015-2016) Kunnskapsdepartementet)

Sektormålene, lov og rammeplan gir rammene for hva som er kvalitet i barnehagen. Kvalitetsarbeid handler om å oppfylle disse målene.

Kvalitet

Vi deler kvalitet inn i struktur-, prosess- og resultat kvalitet. Gode relasjoner og samhandling mellom voksne og barn og barna i mellom, prosesskvaliteten, er ifølge forskningen avgjørende for barnets trivsel og utvikling, det vil si resultat kvaliteten. Rammene rundt, strukturkvaliteten, bidrar til å legge til rette for eller begrense prosesskvaliteten. God struktur kvalitet er imidlertid ingen garanti for at barn trives og utvikler seg. Resultat kvalitet er hva vi ønsker å oppnå med kvalitetsarbeidet, og det er knyttet opp mot mål i lov og rammeplan; her definert som barns trivsel og utvikling.

De ulike kvalitetstypene

Strukturkvalitet	Prosesskvalitet	Resultat kvalitet
For eksempel <ul style="list-style-type: none">• Personaltetthet• Kompetanse• Inne- og uteareal• Gruppestørrelse• Organisering	For eksempel <ul style="list-style-type: none">• Lyttende og omsorgsfullt samspill mellom voksne og barn.• Godt samarbeid mellom hjem og barnehage.	For eksempel <ul style="list-style-type: none">• barns trivsel• barns språklige, kognitive og sosiale utvikling

For eksempel kan de ansatte og deres utdanning og kompetanse (strukturkvalitet), påvirke hvordan samspillet mellom barn og voksne blir (prosesskvaliteten), som igjen har betydning for barnas trivsel og utvikling i barnehagen (resultat kvaliteten). Kvalitetssystemet inneholder ulike elementer av forskning, statistikk og verktøy, som til sammen vil kunne si noe om de ulike kvalitetstypene.

Vurdering og kvalitetsutvikling

I følge rammeplanen skal barnehagens arbeid planlegges og vurderes. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.

Vurderingsarbeidet i den enkelte barnehage må bygge på refleksjon og diskusjon som hele personalgruppa er involvert i. Vurdering som blir gjort tilgjengelig for andre, kan bidra til åpen og bred debatt om barnehagens mål, innhold, oppgaver og kvalitet. Kvalitetsvurdering er viktig for å utvikle barnehagen som organisasjon og er en forutsetning for kvalitetsutvikling.

Arbeidet med å vurdere og utvikle kvalitet er en kontinuerlig, systematisk prosess som kan deles inn i følgende faser; å sette mål og planlegge, gjennomføre tiltak, vurdere tilstanden opp mot målene og følge opp ved å foreta nødvendige justeringer, før vi igjen ser på målene. Denne prosessen kan illustreres ved hjelp av et hjul med noen «stoppesteder» som viser hva du skal gjøre før du går videre. De ulike fasene vil overlape hverandre og kan ikke ses uavhengig av hverandre (se kvalitetshjulet øverst på siden).

Innhold i kvalitetssystemet

Kunnskapsgrunnlag og kvalitetsverktøy er sentrale elementer i kvalitetssystemet og skal gi barnehager, eiere, lokale og sentrale myndigheter grunnlag for å vurdere og videreutvikle kvaliteten i barnehagene og sektoren forøvrig.

Vi har utviklet noen verktøy og kunnskapskilder. I tillegg vil annen lokal informasjon og kunnskap - for eksempel kartlegginger, praksisfortellinger og barnesamtaler – kunne inngå i kunnskapsgrunnlaget i den enkelte barnehage og kommune.

Kunnskapsgrunnlag og kvalitetsverktøy kan til dels overlape hverandre. Ståstedsanalysen kan for eksempel både gi et kunnskapsgrunnlag om kvalitetsnivået i barnehagen, og fungere som refleksjonsverktøy. Vetuva er formidling av et kunnskapsgrunnlag (barnehageforskning), samtidig som det kan fungere som et refleksjonsverktøy.

Kunnskapsgrunnlag

BASIL (Barnehage- statistikk- innrapporteringsløsning)

Barnehagenes og kommunenes årsmeldingsskjemaer, gir et bilde av strukturkvaliteten i barnehagen, som for eksempel personaltettheten og de ansattes utdanningsnivå. Barnehagene leverer selv inn årsmeldingsskjemaene elektronisk i rapporteringsløsningen BASIL (Barnehage-statistikk-innrapporteringsløsning). Både på lokalt og nasjonalt nivå er BASIL en viktig kilde til kunnskap og forskning om barnehagesektoren. Statistikken legger til rette for å kunne følge endringer og utvikling over tid i den enkelte barnehage så vel som på ulike myndighetsnivå. Statistikken er viktig for å kunne få et bilde av sektoren og for kunnskapsbasert politikkutvikling.

BASIL kan også være grunnlag for kommunens tilsyn med barnehagene og for statsforvalterens tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet.

De ikke-kommunale barnehagene rapporterer sine resultatregnskap i BASIL. Regnskapstall for kommunale barnehager finnes i KOSTRA.

Forskning

Forskning og evalueringer er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget; særlig på områder der kunnskapen er svak, og der det er behov for kunnskap om hvordan ulike tiltak virker. Forskningsbasert kunnskap ligger til grunn for mye av kvalitetsarbeidet i barnehagen. Resultater fra forskningen brukes også av lokale og

nasjonale myndigheter til politikktutforming og å utvikle nye tiltak.

Barnehagefakta

Barnehagefakta er en publiseringskanal for utvalgt statistikk og indikatorer fra BASIL, Nasjonalt barnehageregister (NBR) og Utdanningsdirektoratets statistikkssystem. Det som kjennetegner løsningen er at barnehagene er i sentrum, og at vi enkelt kan finne samme type informasjon for alle barnehager.

Barnehagefakta har også en kommuneside som inneholder de samme indikatorene som barnehagesiden.

Barnehagefakta.no skal først og fremst imøtekomme foreldres informasjonsbehov.

Statistikkportalen

Statistikkportalen er Utdanningsdirektoratets nettsjeneste for statistikk. Her finner vi langt flere tall fra BASIL enn det Barnehagefakta formidler.

Nasjonalt barnehageregister (NBR)

Nasjonalt barnehageregister (NBR) er Utdanningsdirektoratets oversikt over alle barnehager i Norge, inkludert informasjon om alle barnehageeiere.

Tilstandsrapporter

Utdanningsspeilet og særtrykket Barnehagespeilet gir en årlig rapport om tilstanden i barnehagesektoren.

Disse rapportene baserer seg på ny, relevant forskning og analyse av tall fra blant annet BASIL og gir noen overordnede vurderinger og analyser av ulike sider ved tilstanden og utviklingen i norske barnehager.

Vetuva

Vetuva er et magasin for alle ansatte som jobber i barnehagen. Artikler i Vetuva formidler forskningsbasert kunnskap om barnehagen fra skandinavisk forskning (databasen for forskning om barnehagen www.nb-ecec.org). Magasinet skal inspirere til diskusjon blant personalet og til refleksjon over egen praksis i barnehagen.

Udir.no

Udir.no er en viktig kanal for å nå barnehager og barnehageeiere. På Udir.no skal barnehager, barnehageeiere og myndigheter enkelt finne informasjonen de trenger i arbeidet med å utvikle gode og trygge barnehager. Mange av elementene kvalitetssystemet er allerede tilgjengelige på udir.no, som for eksempel Vetuva, veiledere og andre støtteressurser, samt forskning.

Verktøy

I kvalitetssystemet for barnehagen inngår det flere verktøy for å vurdere og arbeide med kvaliteten i den enkelte barnehage. Det er frivillig å ta i bruk disse.

Ståstedsanalysen

Ståstedsanalysen er et refleksjons- og prosessverktøy for barnehager. I ståstedsanalysen kombineres tall fra BASIL og eventuelt andre kunnskapskilder nasjonalt eller lokalt – for eksempel foreldreundersøkelsen for barnehagen og barnesamtaler som er gjort lokalt med vurderinger de ansatte har av barnehagens praksis. Sammen gir disse dataene og vurderingene barnehagen et utgangspunkt for å velge ut og prioritere mål og tiltak for å sette i verk et helhetlig kvalitetsarbeid i barnehagen.

Ekstern barnehagevurdering

Ekstern barnehagevurdering er et verktøy for å støtte barnehagen i sitt arbeid med pedagogisk kvalitetsutvikling, som legger vekt på barnehagen som lærende organisasjon. Metoden tar utgangspunkt i barnehageloven og rammeplanen for barnehage.

Pedagogisk dokumentasjon

Pedagogisk dokumentasjon er en arbeidsmåte som handler om å gjøre pedagogisk arbeid synlig og åpent for tolkning, dialog, diskusjon og innsikt. Dokumentasjon av barnehagens praksis blir til pedagogisk dokumentasjon når personalet og barna reflekterer over og diskuterer den. Arbeidsmåten kobler sammen verdier, praksis, barnehagens mandat og pedagogiske og filosofiske teorier.

Støttmateriell

Utdanningsdirektoratet utarbeider støttmateriell til rammeplanen. Støttmaterialet bygger på tilbakemeldinger fra sektoren og på evalueringer og forskning.

Foreldreundersøkelsen for barnehagen

Mange barnehager benytter seg av foreldreundersøkelser som gir innsikt i hvordan foreldrene opplever barnehagen. Slike brukerundersøkelser kan supplere ansattes egen vurdering av hva barnehagen får til bra og mulige utviklingsområder. De kan også gi supplerende vurderinger av barns trivsel og opplevelse, og være en støtte i barnehagens arbeid med foreldresamarbeid.

Utdanningsdirektoratet har utviklet en nasjonal foreldreundersøkelse for barnehager. Den er integrert i ståstedsanalysen, og resultatene presenteres i Barnehagefakta.

Foreldreundersøkelser kan gi nyttig informasjon til eiere og myndighet om foreldrenes tilfredshet med, og barnas opplevelse av, barnehagetilbudet, og kan være en del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved tilsyn.

RefLex

RefLex er et nettbasert verktøy som skal gi barnehager og barnehagemyndigheten hjelp til å vurdere om egen praksis er i samsvar med barnehageloven og tilhørende forskrifter.

